

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Kralj Peter II. prevzel oblast

Dne 27. marca 1941 je prevzel Nj. Vel. kralj Peter II. oblast v državi.

Pri tej priložnosti je izdal na Srbe, Hrvate in Slovence naslednji proglas:

V teh za naše ljudstvo težkih trenutkih sem se odločil, da prevzamem kraljevsko oblast v svoje roke. Kraljevski namestniki so dobro razumeli moje pobude in so takoj iz lastnega nagiba odstopili. Vojska in mornarica pa sta se mi takoj stavili na razpolago in izpolnjujeta moja povelja. Vse Srbe, Hrvate in Slovence kličem, da se zbero okrog prestola, ker je to v sedanjih resnih trenutkih najboljšje jamstvo, da se ohraniti red na znotraj in mir na zunaj. Naročilo za sestavo nove vlade sem dal armadnemu generalu Dušanu S. Simoviću. Z vero v Boga in v bodočnost Jugoslavije kličem državljane in vsa oblastva v državi, da izpolnjujejo svojo dolžnost do kralja in domovine.

PETER II.

Istočasno, ko je prevzel kralj Peter II. kraljevsko oblast, je poveril armadnega generala Dušana Simovića, da sestavi vlado. Kot mandatar krone se je predstavil ljudstvu z naslednjo vlado:

predsednik vlade general Dušan Simović (izven strank),
prvi podpredsednik dr. Vlado Maček (HSS),
drugi podpredsednik prof. Slobodan Jovanović (Srbski klub),
zunanj minister dr. Momčilo Ninčič (radikal),
vojni minister armadni general Bogoljub Ilić (izven strank),
gradbeni minister dr. Franc Kulovec (Slov. ljudska stranka),
notranji minister dr. Srdjan Budisavljević (sam. demokrat),
finančni minister dr. Juraj Šutej (HSS),
minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres (HSS),
minister za pravosodje dr. Boža Marković (demokrat),
prosvetni minister Miša Trifunović (radikal),
minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović (muslim.),
kmetijski minister dr. Branko Čubrilo (zemljoradnik),
prometni minister Bogoljub Jevtić (JNS),
minister za soc. pol. in ljudsko zdravje Milan Grol (demokrat),
minister za PTT dr. Josip Torbar (HSS),
minister za prehrano Sava Kosanović (samostojni demokrat),
minister za telesno vzgojo, namestnik Bogoljub Ilić (izven),
minister brez listnice dr. Miha Krek (SLS),
minister brez listnice Bariša Smoljan (HSS),
minister brez listnice Marko Daković (črnogorski federalist),
minister brez listnice Jovo Banjanin (JNS),
minister brez listnice dr. Milan Gavrilović (zemljoradnik).

Novi vladar je položil prisego v petek 28. marca 1941 ob 10.45 dopoldne. Besedilo prisega je:

»Jaz, Peter II. prisegam pred Vsemogočnim Bogom, ko stopam na prestol kraljevine Jugoslavije in prevzamam kraljevsko oblast, da bom čuval nadvse edinstvo naroda, neodvisnost države ter celoto državne oblasti, da bom po ustavi in zakonih vladal in v vsem svojem stremljenju imel vedno pred očmi blagor naroda. Tako mi Bog pomagaj!« Amen.»

Po prisegi so vsi navzoči vzkliknili: Živel kralj Peter II., nato pa je spregovoril patriarh Gavril:

»Po tem svetem in slovesnem dejanju prevzema Vaše Veličanstvo danes funkcijo gospodarja in kralja naše velike domovine. Naj Vas milostljivi in vsemogočni Bog spremlja pri vseh Vaših važnih opravilih in naj bo Vaša vladavina dolgotrajna in srečna v slavo Vaše vzvišene dinastije in v napredek vsega našega naroda. Naj bo srečna in dolga! Tako naj Bog da!«

Prevzem oblasti novega kralja so pozdravili vsi narodi Jugoslavije z veseljem. Temu veselju se pridružujemo tudi krščanski socialisti. Prepričani smo, da ni kralj Peter II. niti sekunde prekmalu prevzel vladarske oblasti.

Na nas vseh je ležala težka mora. V sebi smo nosili občutek, da nismo dovolj zaščiteni niti v pogledu naše narodne časti niti v pogledu varnosti države. Nekako sram nas je bilo in smo hrepneli po odrešilnem dogodku.

Ta dogodek je prišel nepričakovano, za to je povzročil tem večjo vseobčo narodno radost. Zato toliko pozdravov mlademu

kralju, pa tudi vladi, ki jo je sestavil njegov mandatar armadni general Dušan Simović.

Geslo predsednika vlade je: **Zakonitost in red.**

Krščanski socialist, pa tudi ostalo pošteno delavstvo, si želimo obojega. Kajti od prejšnjih režimov, zlasti pa od režima JRZ, nismo bili tega deležni.

Od nove vlade trdno pričakujemo, da bo popravila krivice, ki so jih prizadejali delavstvu prejšnji režimi, zlasti pa režim JRZ.

Prepričani smo, da bodo dr-

žavlanske svoboščine upostavljene in da bodo prenehale persekucije, katere je uvedel JRZ režim proti državljanom, ki so bil nasprotni temu režimu. Prav tako smo prepričani, da bo svoboda strokov. organiziranja ne samo dovoljena, ampak tudi zaščitena od državne oblasti. Enako pričakujemo, da bo delavstvo zopet prišlo do upravljanja delavskih ustanov, v prvi vrsti delavskih zbornic. Delavske zbornice so izrazito delavske in nameščenske ustanove, vzdržujejo jih nameščenci in delavci sami. Zato jih morajo le ti upravljati po izvoljenih zastopnikih.

Iz tega vzroka pričakujemo, da bo vlada narodne sloge vpostavila v delavske zbornice prejšnje izvoljene uprave, katere je JRZ režim odstranil.

Krščansko socialistično delavstvo pozdravlja izjavo gospoda predsednika, da hoče naša država ostati v prijateljstvu z vsemi narodi. Mir je največja dobrina. Zato želi delavstvo, da se mir ohrani tudi za naprej, toda ne brezpogojno. Želimo samo tak mir, ki ne bo ogrožal naše narodne časti in svobode ter svobode države. Prepričani smo, da je v korist miru tudi to, da je naša država v dobrem razmerju tudi s Sovjetsko Rusijo. Zato delavstvo želi in je prepričano, da se bo razmerje z Rusijo še bolj poglobilo in da bo dobila ta poglobitev izraza v dejanju.

Krščansko socialistično delavstvo bo po svojih močeh vedno podpiralo stremljenje vlade za tem, da se ohrani mir in zakonitost.

Delavstvo je izgubilo vero in zaupanje v oblast prejšnjih režimov. Zato bodo morale nove oblasti to okolnost upoštevati.

Novi vladi želimo, da bi nastopila pot poštenosti in zakonitosti, ker le taka pot pelje do notranje konsolidacije.

Kočevje

Strokovna skupina tekstilnega delavstva v Kočevju bo imela svoj občni zbor v nedeljo 6. aprila ob 3 popoldne v gostilni Beljan.

Uspešno mezдно gibanje v „Štore“

V novembru lanskega leta je delavstvo podjetja „Štore“ zaključilo več mesecev trajajoče mezдно gibanje. Uspeh tega gibanja je bil, da so se mezde posameznih kategorij preuredile navzgor. S to preureditvijo kategorij je delavstvo na svojih mezdah pridobilo. Od tedaj je porast draginje občutno poskočil. Cene življenjskim potrebščinam so po uradnem seznamu Narodne banke porastle od novembra lanskega leta do februarja za celih 15,3%. Vspričo tega dejstva so delavski zaupniki posredovali pri podjetju za ponovno zvišanje mezd. Podjetje je nasprotno posredovanju zavzelo odklonilno stališče. Ker je delavstvo kljub temu zahtevalo zvišanje svojih prejemkov, je JRZ zaprosila vodstvo podjetja za razgovore, ki so bili dne

Vlada narodne sloge naj pomeni prelom starega stanja. Vlada narodne sloge hoče ustvariti povsem novo stanje, tako stanje, ki bo ustvarilo zaupanje v oblast in zakon tudi v delovnih množicah. Kajti v sedanjih resnih časih morajo biti na razpolago obrambi narodne samobitnosti in obrambi države vse narodne sile. Obe najvišji vrednoti sta v hudih preizkušnjah. Te preizkušnje bomo prestali zmagovito le tedaj, če bomo nanje pripravljeni vsi kot en moč.

Za to nalogo pa ne zadostuje le politična koncentracija narodnih sil, ampak mora nastati tudi, da se tako izrazimo, socialna koncentracija. Pod to socialno koncentracijo razumemo v prvi vrsti pomirjenje in enotnost med delovnimi plastmi.

Med delovnimi plastmi vlada po zaslugi režima JRZ in njegovega otroka Jugorasa razprtija in sovražstvo. To stanje je ta režim namenoma ustvaril, samo da je mogel nemoteno izkoriščati delavske ustanove v svoje poklicne in osebne namene. Na račun trdo prisluženega delavskega denarja je svojim eksponentom, dasi niso nikdar imeli nobenega stika z delavstvom in dasi niso bili sposobni za upravljanje delavskih ustanov, ustvaril dobičkanosna korita.

Uprave, katere je JRZ režim nasilno postavil v delavske ustanove, so bile vsiljene proti volji velikanske večine delavcev in nameščencev. Te uprave so mogle obstajati le po volji režima JRZ. JRZ je razpadla v nekaj minutah. Tako močna je bila! Sicer smo morali nad pet let poslušati slavošpeve o nepremagljivi moči JRZ. Toda prišel je vihar, ki je v trenutku pomedel z njo.

To bi morale upoštevati uprave delavskih ustanov, ki so bile vsiljene, in se prostovoljno odstraniti. Če bi bilo ljudem, ki sede v teh upravah, res kaj na tem, da nastopi pomiritev v državi, bi morali upoštevati novo nastalo stanje. To velja n. pr. tudi za upravo ljubljanske Delavske zbornice.

Kaj je naredila ta uprava?

Ko je zvedela v četrtek 27. marca, da je prevzel vladarsko oblast kralj Peter II., se je zavedala, da je konec JRZ, s tem tudi konec tiste sile, ki jo je držala na sedanjem položaju. Za osmo uro zvečer tega dne je uprava Delavske zbornice sklicala formalno slavnostno sejo, da pošlje pozdrav kralju Petru II., dejansko pa zaradi tega, da je naredila sklepe za porazdelitev denarja in raznih pro-

Tristo tisoč dinarjev

računskih postavk. Na tej seji je bilo razdeljenega 300.000 dinarjev in sicer večinoma v korist ZZD.

Denar je bil podeljen: Javni kuhinji Delavske zbornice v Ljubljani v znesku 100.000 Din. Kuratorij te kuhinje sestavlja ZZD.

Ostalih 200.000 Din je bilo podeljenih: »Slovenskemu delavcu« v znesku 50.000 Din itd.

Za vsemi postavkami je bila končno ZZD, pa naj se je denar podelil pod tem ali onim naslovom. Tako postopanje je glede na sedanjí položaj čisto navadno »plač-

Delavec, ki ni član delavske strokovne organizacije, razbija enotnost delavskih vrst. Zato ni samo potreba, marveč je dolžnost vsakega delavca, da se pridruži organiziranim tovarišem in se ramo obrami bori za izboljšanje delavskega položaja.

Strokovna poročila — Poravnalno postopanje papirniškega delavstva

V ponedeljek 31. marca je bila v Ljubljani druga poravnalna razprava med zastopniki papirniškega delavstva in zastopniki Združenih papirnic.

Razprava je bila zaključena z negativnim uspehom.

Zastopniki podjetja so iznesli popolnoma odklonilno stališče družbene uprave. Uprava je svoje odklonilno stališče upirala predvsem na dve točki. Prvič pravi, da so se za podjetje podražile vse surovine za nad 100%. Medtem pa ji ministristvo za trgovino in industrijo ne dovoli zvišanja cen papirju. Zadnje zvišanje je bilo v juniju leta 1940. Podjetje trdi nadalje, da se je efektivni zaslužek papirniškega delavstva zaradi zvišane produkcije in zadnjega poviška, ki smo ga dobili v oktobru lanskega leta toliko dvignil, da ni stvarne potrebe za zvišanje delavskih mezd.

Naša delegacija je dokazala s stvarnimi ugotovitvami, da znašajo vsa zvišanja, ki smo jih dosegli na račun draginje približno 38% prejšnjih zaslužkov, medtem, ko je draginja porastla za najmanj 56%, kar nam potrjujejo tudi čisto nepristranski življenjski seznam. To pomeni, da je padla naša življenjska raven za najmanj 18%. Če upoštevamo dejstvo, da je izkazalo podjetje javno 4,5 milijonov

kanjev premoženja Delavske zbornice, katerega vendar spravljajo skupaj vsi delavci in nameščenci Slovenije. Čudimo se, da tako postopajo ljudje, kateri se sklicujejo na katoliško moralo. Napravili so to v nadi, da se ne bo smela ta stvar obravnavati javno.

Uprava Delavske zbornice se je prav dobro zavedala, da njeno delo ni nič kaj pošteno. Zato je že dne 27. marca dvignila v raznih denarnih zavodih velike vsote denarja in takoj naslednjega dne, t. j. 28. marca dopoldne izplačala podeljene vsote, pač v strahu, da bi strokovne organizacije utegnile preprečiti izplačilo na seji priznanih vsot.

Izjavljamo, da ne priznamo izplačila tega denarja. Pristojno oblast prosimo, da sistira te sklepe in da ukaže, da vrnejo tisti, ki so navedene vsote prejeli, denar nazaj v blagajno Delavske zbornice.

dinarjev čistega dobička ter na podlagi tega izplačalo delničarjem 8% dividendo brez odbitka, ne razumemo kako more družbena uprava tako gladko odbiti naše zahteve.

Pripominjamo, da znašajo vse naše zahteve obremenitev približno 1,5% cene pri kilogramu papirja.

Delavsko zastopstvo je zaprosilo oblast, da imenuje razsodiščni odbor, ki naj razsodi o tem mezdnem sporu. Ker pa zastopniki podjetja niso imeli nikakih pooblastil, da priznajo razsodišče kot končni forum, smo stavili zahtevo, da nas družbena uprava obvesti o svojem stališču najkasneje do četrta 3. marca.

Oblast pa pozivamo, da v teh izrednih časih ukrene tudi izredne ukrepe, da se ta spor, ki traja že od 1. februarja letošnjega leta, ugodno reši za papirniško delavstvo.

Ne gre, da bi v teh težkih časih, ko potrebuje država široke in zadovoljne množice, bolj ko kdaj, bile te množice pri delovnem procesu prezrte in potisnjene ob stran.

Če zahteva čas žrtv in bremen, naj se ista porazdele, tako da bo tudi zadnji član naše narodne skupnosti imel zavest, da vlada v tem pogledu red in pravica.

Do naših krajev

Trbovlje

Po štirinajstih mesecih smo dobili župnika v osebi dosedanjega provizorja g. Martina Gorogranca, ki je pri vseh faranih poznan in priljubljen. Na naši fari je kaplanoval 22 let in je ves čas mnogo deloval na izobraževalnem polju, zlasti za odrsko umetnost je navduševal našo delavsko mladino. Veliko je storil že kot kaplan za napredek bogočastja med farani. Z veliko večjo vneto, kar smo prepričani, se bo novi gospod zavzel kot župnik za naše delavstvo, za dobro in pravično stvar. Krščanski socialisti mu k imenovanju čestitamo in smo njegova stremjenja za delavski stan pripravljani v polni meri podpirati.

Kam z brezposelno rudarsko mladino? Nad 200 fantov, ki so dopolnili osemnajsto leto, prosi dnevno na raznih mestih dela in zaslužka. Zaupniki in predstavniki organizacij prosijo za posredovanja, ker jih starši ne mo-

rejo preživljati. Rudnik ima svoj določen stalež, katerega v doglednem času, kakor je videti, ne bo povečal in tudi ne sprejemal novih delavcev. Potrebno bi bilo v naši občini pričeti s kakšnimi večjimi javnimi deli, na primer z regulacijo Trboveljsčice, katera pri sedanjem stanju odnaša zelo mnogo plodne zemlje. Pred kratkim smo slišali, da se je na posredovanje občine banska uprava odločila dati večjo vsoto denarja za ta dela, pri katerih bi se zaposlila brezposelna mladina. Pozneje smo pa slišali, da se v tem letu regulacija ne bo začela, pač pa, da je banska uprava priznala za to leto le potrebo tega dela. To pa po našem ni zadosti, marveč je potrebno z delom začeti, ker vemo, da dobi banovina iz naše občine mnogo na davščinah. Potrebno je potok regulirati, potrebno je pa tudi zaposliti brezposelne in jim dati priložnost za službo, da pozneje ne bo besed o delmrznosti rudarske mladine. — Brezposelni rudarski sinovi.

Važnost delavstva

Kaj bi bil svet brez delavstva, sama pustinja in pragozd. Vsi vemo prav dobro, da se ves svet zaveda tega, ampak delavstvu ne dajo tega kar zasluži in kar mu pripada.

Posebno današnji sistem družbe zna in ve tudi uporabiti tistega, ki dela, to je delavca. Izrablja ga in izkorišča do skrajnosti. Mi delavci vemo in se tudi zavedamo, da smo na svetu zato, da delamo, ampak se pa tudi zavedamo, da bi morali biti za delo tudi pošteno plačani. Naše plače bi morale biti take, da bi lahko preživljali sebe in pa družino. Ampak vladajoči činitelj, to je kapital, pa tega ne dopusti, ker bi s tem njegov dobiček ne bi bil tak, kakršnega si je mislil. A danes pa je to glavno in to čim več dobička. Vsak, ki ti daje delo mora iz tvojega dela toliko izčrpati, da lahko sam in tudi njegovi najbližnji živijo brezskrbno življenje in še to, da sedijo na kupih denarja. Iz nas delavcev pa hočejo narediti sužnje, ki bi zastoj delali in garali ter polnili njihove nenasišne žepe.

Kar pogledjmo samo malo okoli in bomo videli, kaj se naredi brez delavčeve roke, niti stroj se ne premakne, čeprav velja v današnjih časih pri podjetnikih več kakor človek-delavec. Saj mu ni mari, čeprav delavec oboli in se izgara, samo da ostane stroj še za nadalje. Vedno moraš na stroj bolj paziti kakor na sebe. Saj stroj velja — a delavec je zastoj. Kam je prišla današnja družba? Vprašamo se ali pelje vse to v dobrobit ali v pogubo. Saj je človek-delavec stvarstvo božje, ne pa navadna stvar, da ga vsak po mili volji izkorišča. To poskušamo posebno danes mi delavci, ki z delom svojih rok, lahko z mirnim srcem rečemo, gonimo ves ustroj na tej zemeljski obli. Zato se lahko smatramo tudi enakovredne, če ne še več in tudi zahtevamo, da se nas bolj upošteva. Ampak mi delavci ne želimo več, kakor da bi bili enakopravni in tudi naše delo bo moralo biti bolj upoštevano.

Ce bi kateri drugi stroj toliko doprinesel za človeško družbo, bi ga vsi opevali in mu peli slavo in čast. Nas delavce pa gledajo postrani, če zahtevamo za svoje pošteno delo tudi pošteno plačilo. Kdor izmed nas kritizira, saj je današnji ustroj človeške družbe tudi kritike potreben, ga imajo za prekucnuha in ne vemo še kaj. A delavstvo bi se moralo tega stodoletno zavedati, potem bi z nami ne postopali tako. Vsak delavec in delavka naj samo malo misli s svojo glavo in se mu posvetilo, da smo le ni delavci ona sila, katere goni in uravnava življenje na tej zemeljski obli.

Vsakdo bi moral delavca bolj spoštovati in mu iti bolj na roko, ne pa da ga vsa današnja meščanska družba tolče in mu stavlja na njegovo pot vsakovrstne ovire. Posebno se nam zdi da takrat, ko gre za kakke politične namene, meščani poznajo delavstvo in skačejo za njim, da bi oddali glas in bi spravili nekatere do zaželenega stolčka, potem pa je delavec spet pozabljen. Če pa delavstvo začne kakšno akcijo za zboljšanje svojega položaja, pa vse tolče po njem. Če nas delavce ne vidijo v stiskah, naj nas tudi pri našem delu ne ovirajo in ne nasprotujejo.

Delo je za nas delavstvo nekaj vzvišenega in važnega, saj pravi pregovor: »Kdor ne dela, naj tudi ne je.« Vsega tega bi se morali vsi zavedati, potem bi se današnja beda in razmere kmalu odpravile. Delavci smo lahko ponosni na svoj stan, saj bi se brez delavcev svet iztril iz svoje osi, in bi bil tudi, kakor smo že omenili,

Meščanskega tiska, vemo, imamo več ko dovolj. Vse to naredi denar, ki ga imajo ti sloji na pretek. V tem tisku ne najdeš nikoli pravega obraza slovenskega ali katerega koli ljudstva. Ker je ta tisk dostopen samo za izbrance, dostopen, kar tiče vsebine, pisanja in »načelnega stališča« kakor to oni imenujejo, zato je razumljivo, da v njem ne boš nikoli našel onega kar ljudstvo hoče, po čemer ljudstvo hrepeni, z eno besedo: ljudske duše ni v njem, resnice ne najdeš v vsej gnani slovenskega ali katerega koli meščanskega tiska. Seveda, za nerazumljivost človeka je meščanski tisk čisto nedolžna stvar, saj dosti zanimivega najde v njem, bombne napade opisuje, dnevne novice so zanimive, podlistki, umori, da, celo oglasni del ni čisto brez pomena. Zato vidimo pogostoma, da tak časopis najde zagovornike celo med onimi, ki jim je po vsem svojem bistvu, po vsej svoji preteklosti, nasproten, nasproten predvsem v svojem meščanskem gledanju na javna vprašanja, na očitno zadržanje proti delavstvu, včasih pa celo srditemu napadanju nanj. Prav je, da nas je danes že dosti, ki smo to družbo spoznali, ki vemo od kod denar za ta tisk, ki poznamo ljudi, ki se nam potem predstavljajo kot uvodničarji, z lepimi besedami o »našem dobrem« ljudstvu, o »neizmerni« potrebi po izboljšanju, vidimo in beremo skoro vsak dan fraze in hinavsko zavijanje ter dobrikanje ljudstvu, ki se mu po meščanskem časopisju obljublja že deset in še več let boljši časi, pa je v resnici tako, da je zanj vedno slabše, da je vedno bolj odrinjen...

Prav tako klavrno in smešno je sklicevanje na ljudstvo, kadar se kakšnem stremuhu pri naši JSZ nekaj ne dopade. Menda je bilo v eni zadnjih števk zalene lista zapisano, da bo končno ljudstvo obračunalo tudi z našo JSZ! O preljubi gospod, če bi le

Sedanja draginja in rentniki SUZOR-ja

Zaradi porasta cen življenjskim potrebščinam so prizadeti vsi, ki žive od dohodkov svojega dela. Prav posebno se pa prizadeji rentniki. Med temi pa najbolj tisti, ki so zaradi posledic obratne nezgode za delo nesposobni, nadalje vdove in sirote. Tem je padla vrednost rent za polovico in še več.

Na to okolnost smo opozarjali v našem listu merodajne kroge že pred več meseci in zahtevali odpomoč. Za rudarje — staro- in novoupokojence, kakor tudi za rentnike se je to vprašanje uredilo za silo. Za rentnike pri SUZOR-ju pa še nič. Če so naše pozivke točne, je SUZOR v Zagrebu že stavil predlog za dovolitev draginskih doklad ministrstvu za socialno politiko.

Ministrstvo do sedaj še ni izdalo svoje odločitve. Upamo, da bo to vprašanje rešeno v najkrajšem času.

Gameljne

Vsem tovarišicam in pisarniškemu osebju tovarne »Stora« v Gamelnah, se najlepše zahvaljujem za podporo, ki so mi jo naklonile v času moje bolezni.

Hvaležna Francka Kovač.

pust in prazen. Zato zahtevamo, da se delavstvo bolj upošteva in da se delu dá taka čast in tudi tako plačilo, da bo tisti, ki delo opravlja, vsaj lahko živel človeka dostojno življenje. Naša dolžnost pa je, da se borimo toliko časa, da bomo vse to dosegli. Zato, delavstvo, na delo prav vsi, da bo zaplapolal prapor enakopravnosti, pravice in miru. —nič.

Napačno tolmačenje

bilo prepuščeno ljudstvu stvar obračunavanja, če bi le ljudstvo smelo povedati svoje, rečemo Vam, da bi bili v svoji naivnosti le nekoliko razočarani! Res, ljudstvo bi že obračunalo, toda s kom, to je drugo! Zato je boljše, da se meščanski ljudje in koritarji ne sklicujejo preveč na ljudstvo. Poštenejše je, če bi povedali, da to ali ono res ljudsko gibanje ne gre njim v korist zaradi tega, ker jim ograža njihove stolčke, njihove položaje, ker se borijo za kariero! To je tisto, kar vas skrbi in mikar si ne mislite, da bi ljudstvo kdaj koli v tem pogledu potegnilo z vami!

Javnosti pa se čestokrat pokaže in krivo tolmači ljudsko gledanje na položaj in zadržanje do teh ali onih dogodkov. Nekoliko smešno je namreč brati med drugim tudi zadnje uvodne misli v nekem mesečniku, ki ga izdaja slovenska zavarovalnica. Zadnje čase je namreč brati toliko pretira-

nega navdušenja, da se človek že vpraša ali ni morda pomanjkanje onega kar se ljudstvu priporoča, potrebno pri onih, ki to pišejo. Tako bremo v zadnji številki o nekem veselju in vriskajočem ponosu na obrazih naših fantov, nižje pa o nergačih, kritikastrih, ki so garjeve ovce, ki jih je treba zaradi skupnih narodnih (spet ta preljubi narod!) koristi odločno potisniti v kot in zamašiti usta!

Dobro razumemo tako dobrikanje in pretvarjanje resničnega stanja. K zadnjim se kar radi prištevamo in obljublamo vam in vsem sorodnim pridigarjem, da boste imeli kar dosti opravka z mašenjem ust in postavljanjem v kot!

Toliko o meščanski odnosno kapitalistični miselnosti v njihovem tisku, ki ga ljudstvo že zdavnaj odklanja, v koliko ga pa ljudstvo še ima, se pa lahko zahvalijo tudi svoji vsiljivosti.

Poselska zveza

Služkinja

V meščanskem časopisju beremo od časa do časa tožbe proti služkinjam. Tako je tožila neka gospodinja, da je služkinja uporna, tiranska, da je prav za prav ona, to je gospodinja, pod oblastjo služkinje.

Ne bomo trdili, da ni več ali manj napak v vrstah služkinj. Pa to ni glavno vprašanje. Glavno vprašanje obstoja v tem: Kako to, da je bilo še do nedavna veliko služkinj, ki so bile v isti družini po več let, celo od svoje mladosti do smrti?

Ce ni danes več tega, je vzrok temu dejstvo, da ni več med gospodinjo in služkinjo tiste družinske vezi, ki je nekdanj vezala služkinjo na družino.

Ko je nekdanj prišla služkinja v družino, je niso smatrali za tretjo osebo, ampak za pravega družinskega člana. Zavladala je tudi v služkinji domačnost. Oba dela: gospodinja in služkinja sta čutili v sebi odgovornost eno za drugo. Služkinja je imela vse pravice družinskega člana. V takem ozračju in v takih razmerah je mogla biti služkinja v resnici zvesta pomočnica gospodinji in družini. In je tudi bila.

A danes? Vse mrzlo. Ko pride služkinja v hišo, ve in čuti, da je velika vrzel — ponekod celo prepad — med njo in družino, kateri mora služiti. Ni nič domačnosti. Celotroci se čutijo za nekeke predpostavljene služkinji, kateri smejo ukazovati.

Služkinja je deljena v hrani, shramba je za njo zaprta. Kolikokrat se mora zadovoljiti z ostanki kosila, ki ga ostane družini. Koliko služkinj mora stradati ali si same kupovati priboljšek k hrani. Koliko strogosti mora služkinja prenašati v nekaterih hišah.

Na drugi strani pa menijo gospodinj, da je služkinja mula, katere sile so neizčrpne. Zato jih preoblagajo z delom. Po poselskem redu je predpisan dnevni počitek. Radi bi vedeli, koliko služkinj je deležnih tega zakonito predpisanega dnevnega počitka. Delovno razmerje ne temelji več na družinski skupnosti, ampak na podlagi čim večjega izkoriščanja. Med služkinjo in gospodinjo nastaja nekako tovarniško razmerje. Kdor pozna tovarno, bo vedel, da je izključeno, da bi mogla vladati kaka prisrčnost med njo in delavstvom. Tovarna hoče pač čim več imeti od delavca. Zaradi tega je čisto logično, da ne more biti med gospodinjo in služkinjo njeno družino in služkinjo tiste notranje vezi, ki bi edina mogla napraviti iz obeh zaupljivi osebi. Brez medsebojnega zaupanja pa ne more biti dobre gospodinske pomočnice.

Kdor hoče zboljšati razmere med gospodinjo in služkinjo, mora to upoštevati in se lotiti dela. Ustvariti je treba staro, prejšnjo miselnost. Najprej pri gospodinjah in družinah. Ta miselnost mora prevladovati v vseh družinah. Gospodinj morajo začeti. Kajti one so močnejše. Prepričani smo, da se bodo služkinje z veseljem odzvale in se z veseljem vživele v nove razmere.

Poselska zveza v Ljubljani ima v nedeljo 6. aprila 1941 ob 5 popoldne svoj občni zbor v Služkinjskem domu, Križevniška 2. Vse članice vabljene!

Izšel je ponovno poselski red. Dobi se pri Poselski zvezi. Segajte pridno po njem tako služkinje kot gospodinj. Izvod 3 Din.

✦ Kosec Ivanka

Dne 27. marca 1941 je umrla v splošni bolnišnici v Ljubljani Kosec Ivanka v 66 letu starosti.

Pokojna je bila upokojenka tobačne tovarne, v kateri je delala nad 40 let. Torej je pokojnino pošteno zaslužila.

Ko je bila v tovarni, se je ves čas udeleževala strokovnega življenja med delavstvom. Mnogo let je bila tudi predsednica organizacije. Ko je bila ustanovljena ZZD, je delovala na to, da je pristopila organizacija tobačnega delavstva, ki je bila prej organizirana v JSZ, v ZZD.

Pokojna Kosec Ivanka je bila vse do svoje smrti tudi več kot 20 let upravna odbornica I. delavskega konsumnega društva.

Po svojem značaju je bila dosledna vse povsod in v vseh okoliščinah svojemu prepričanju, neustrašna, sicer pa blaga in plemenita. Zaradi tega je uživala velik ugled, kar je pokazal tudi njen pogreb dne 29. III. 1941, katerega se je udeležilo veliko število prijateljev in prijateljic.

Želimo, da Bog poplača v večnosti stotero njena dobra dela.

Preostalih naše sožalje.

Razgledi

Govore o potrebi, da naj se med ljudstvom dviga duha odpora in narodnega ponosa, tako v mestu kot na deželi. Bolje in pravičnejše je reči, da je tega duha in ta ponos treba dvigati predvsem v onih gornjih plasteh. Ti vodilni krogi bodo napravili mnogo že s tem, če s svojim obnašanjem in delom ne bodo ubijali ljudskega duha in če bodo v danem trenutku sprejeli sklepe, ki ne bodo v nasprotju niti z narodovo častjo niti z nespremenjeno ljudsko voljo. — To je zapisal v »Politiki« dne 13. marca sedanjí minister Radoje Knežević in je bilo zaplenjeno. Članek je bil objavljen v drugi v celoti v »Politiki« dne 31. marca.

Nov režim, nova pota. Pod tem naslovom prinaša »Politika« od dne 29. marca t. l. članek, v katerem pravi, »da so manifestacije v Belgradu dne 27. marca pokazale ne samo eno-dušno soglasnost države s spremembami tega dne, temveč so te manifestacije prav tedaj na zelo jasn način pokazale na vzroke, ki so zapovedovali te spremembe. Ti vzroki leže nedvomno v dejstvu, da ljudje, ki so predstavljali srbski narod v prejšnjem režimu, z izjemo dr. Budisavljevića in dr. Čubrilovića, niso uživali zaupanja tega naroda. Ko sta pred nekaj dnevi izstopila iz vlade dr. Budisavljević in dr. Čubrilović, ki sta kot predstavnika svojih strank dajala še edino jamstvo srbskemu narodu in držala zvezo med tem narodom in vrhovno državno upravo, tedaj je nastopil popoln moralni padec prejšnjega režima. Položaj je bil izredno težak in resen, tako da je med ljudstvom nastopil vrhunec zaskrbljenosti in nemira, kot je to bilo rečeno v izjavi predsednika vlade. Slabi ljudje v srbskem narodu so se znašli na čelu državne uprave v trenutku, ko so se morala reševati najvažnejša vprašanja usode ljudstva.«

Enkrat za vselej je treba reči, tako piše »Politika« dne 30. marca, da hoče naš narod napraviti vse, da se vojna na Balkanu prepreči. Naše ljudstvo želi, da ostane samostojno, da svobodno, ne z vezanimi rokami, ter s svojimi praviimi predstavitelji urejuje svoje razmerje do sosedov. Naše ljudstvo želi živeti v miru z vsemi svojimi sosedi, toda vedno je pripravljeno, da se žrtvuje, če bi mu kdo ta mir hotel skaliti.

Boji v Abesiniji potekajo na vseh straneh ugodno za Anglijo. Na glavno mesto Abesinije, Adis Abebo, prodirajo angleške čete s petih strani. Nemško časopisje piše, da so angleški uspehi v Vzhodni Afriki posledica pomankanja streliva in svojega gradiva pri italijanskih četah.

Ne želimo vojne, ali ne želimo tudi ne miru za vsako ceno. Tako je izjavil turški narodni poslanec Urul. Mi želimo mir pod pogojem, da imamo našo svobodo, neodvisnost in pravice, ki morajo biti spoštovane. Ničesar ni na svetu, kar bi nas moglo prisiliti, da se odrečemo samostojnosti.

Turško-sovjetski sporazum, ki je bil sklenjen pred dobrim tednom, še vedno proglašajo po turških listih kot zelo važen dogodek za nadaljni razvoj na Balkanu. Turški listi pravijo, da je ta sporazum šele začetek za vedno tesnejše in iskrenjše sodelovanje med obema sosedoma.

Zadovoljen bolgarski notranji minister. Notranji minister Gabrovski je napravil prejšnji teden uraden obhod po državi, da pregleda kako se razumejo nemške čete in bolgarsko prebivalstvo. Vrnil se je zelo zadovoljen in izjavil, da je ljudstvo povsod pozdravljalo nemške čete, da se Nemci obnašajo gostoljubno in da je povsod vse v redu.

O notranje političnem položaju v Bolgariji niso pretekli teden prinesli nemški, italijanski in bolgarski listi nobenih poročil.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

Nemški listi so se zadnji teden pečali v glavnem z obiskom japonskega zunanjega ministra Macuoke. Pisali so o konferencah, sestankih in obiskih, ki so bili ob tej priložnosti v Berlinu. Kaj so sklenili ni bilo objavljeno.

Težke izgube italijanske mornarice so objavili Angleži v začetku tega tedna. Pri spopadu mornaric so Italijani izgubili šest težkih in velikih ladij. Vedno večje je število spopadov ladij in letalstva v vzhodnem Sredozemskem morju, to je med grško in turško obalo. Italijanska poročila pravijo, da italijansko letalstvo pogosto napada angleške ladijske sprevo. To je dokaz, da je angleška plovba v teh vodah zelo številna.

Obnova

Vse piše in govori, da se bližajo novi časi. Malo si zamislimo kakšni bodo ti novi časi, če bo ljudstvo ostalo tako kakršno je danes v tem starem času ali današnjem družabnem redu. Če pa hočemo, da bo ta novi čas tudi trajen, bi bilo že kedaj začeti z obnovo človeka. Saj je današnji človek poln napak, katere gotovo ne porokujejo, da bo ta novi čas trajen. Ni že dosti, da je ta novi čas samo na jeziku, ampak ta novi čas zahteva novega človeka, drugače si ne moremo misliti, da bi nam prinesel onega, kar vsi tako težko čakamo, da bomo vsi dostojno živeli.

Prav vseh nas je naloga, da bo vsak iz sebe naredil pravega človeka, če je še čas. V tem novem človeku bo moralo biti poštenje in da mu bo vest narekovala vedno le pravico in ljubezen, ne tako kakor danes sovraštvo in krivico. Kakor smo že omenili, da se bomo morali prav vsi obnoviti. Posebno pa tisti, ki se danes valjajo v izobilju, še posebno pa tisti, ki se danes trkajo na prsa in pravijo, mi smo stooctotni katoličani. Ti, ki se valjaš v izobilju in ti, ki se trkaš na prsa, da si stooctotni katoličan, izprašaj si vest ali si pripravljen iti z mirnim srcem nasproti temu novemu času. Mislimo, da vsem tem vest več očita, kakor nam malim ljudem, če hočemo uporabiti prav ta meščanski izraz za delavstvo. Samo primisli ti, ki živiš v izobilju ali je to sad tvojega dela. Vse to ti je prigaralo delovno ljudstvo s svojim vestnim delom, a pri tem svojem vestnem delu mora pa delavstvo stradati. To je samo en primer, ki ti mora težiti vest. Če se pa delavstvo temu tvojemu dejanju upira, ga z mirnim srcem postaviš na cesto. Pri tem pa ne pomisliš, kaj si naredil, da si več ljudi poglaval v še večjo bedo. Pa to ti nič ne pomisliš, samo da sam ugodno živiš in da imaš oblast. Danes je že tako, da vlada sebičnost, zato boš moral iti, ki si s tem zlom najbolj nasičen v tem novem času, ki prihaja še najbolj popraviti ali obnoviti, drugače ne bo za take prostora v tem novem družabnem redu. Vse te današnje napake se morajo popraviti, če hočemo, da bo ta novi red res prinesel ono, za kar vsi, posebno pa mi delavci, najbolj težko pričakujemo in to je, da zavladava svoboda, pravica, poštenje in ljubezen. Na tem mestu moramo poudariti, da smo poklicani, da se obnovimo, ako je še čas, da nas čas dobi pripravljene. Posebno važno pa je za nas delavstvo, da bomo vsaj mi pripravljeni, ako hočemo, da nam bo ta novi čas brez naših žrtev dal ono sam od sebe, se pa vsak zelo moti. Toliko bomo deležni, kolikor bomo sposobni in tudi toliko, kolikor smo s svojimi žrtvami doprinesli. Zato bi moralo delavstvo sedaj, ko je že skrajni čas, spoznati, da le, če bomo med seboj zelo povezani, disciplinirani, izobraženi, potem gremo lahko z mirnim srcem nasproti temu novemu času. Zato moramo tudi mi delavci narediti obnovo nad samim seboj, mogoče malo manj kakor oni, ki se danes v tem kapitalističnem sistemu valjajo v izobilju. Tudi med nami delavci se nahajajo taki, ki živijo na račun drugih, a da bi za kakšno delo poprijeli, jih ni dobiti. Ti mislijo prav tako kakor oni, ki živijo danes v izobilju, da bomo mi novi čas prinesel vse, ako se bomo niso žrtvovali in delali.

Posebno mi delavci se morajo za-

vedati, da bomo le v skupnih nastopih v tem novem času dosegli ono, kar nam pripada in to je, da bomo živeli človeka dostojno življenje. Zato je na nas samih ležeče koliko se bomo, kakor vse kaže v tem kratkem

času obnovili, da bomo, ko pride ta prerokovani čas tudi pripravljeni. Delavstvo, zato na delo, da dohitimo, kar smo zamudili, da nas čas dobi pripravljene, ker drugače bomo zopet zadnji kakor smo danes.

Zahteva časa

Zivimo v času, ko vse z veliko naglico napreduje in se izpopolnjuje. Industrija, tehnika — vse stremi za tem, da se čim bolj izpopolni, ker od tega ima večje koristi.

Zalostno, a resnično je, da se zgolj mi delavci dovolj ne zavedajo današnjega časa. Samo v Sloveniji je še vedno 80 odstotkov neorganiziranega delavstva, ki se ne morejo prebuditi in priti do spoznanja, da zahteva današnji čas res pravih, kremenitih borcev, ki bi se borili za izboljšanje delavskega položaja.

Ko človek premišluje, zakaj je še toliko delavcev neorganiziranih, vprašuje po vzrokih. Prvi vzrok je v tem, da se delavstvo premalo zaveda svojega dvigljenega poklica. Drugi vzrok je, da je v delavcih preveč vcepljen strah pred podjetniki. Tretji in najvažnejši vzrok pa je: vzgoja. Če hočemo vse te glavne vzroke premestiti, nam ne preostaja nič drugega, kakor da si ustvarimo skupnost. Kje je ta skupnost? Ali ni v pravi svobodni strokovni organizaciji? V današnjih časih poedinec nič ne pomeni, le v skupnosti je moč. Le od skupnih borb in žrtev je pričakovati boljše bodočnosti.

Da je med nami še toliko nezavednih in neorganiziranih delavcev se veseli tretji, ki ima od tega največ koristi. Klic organiziranega delavstva je:

Lepe tiskovine

VAM OSKRBI
SOLIDNO
IN POCENI

**ZADRUŽNA
TISKARNA**

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17

Delavstvo spreglej in zdrami se! Za delavstvo ni druge rešitve, kot prava delavska organizacija. Druge poti ni, če hočemo, da si zgradimo boljše bodočnost. Ne bodimo orodje oziroma igračka, da bi se z nami lahko vsakdo igral. Pokažimo, da je v nas moč. Delavci so tudi ljudje in Bog jih je ustvaril po svoji podobi, kakor tudi tiste, ki danes na naš račun lagodno živijo. Zapomnimo si tudi, da nismo mi delavci nič manj vredni ljudje na svetu, ampak nasprotno, še zelo ponosni smo lahko na svoj delavski stan. Mnogo je med delavci takih, ki mislijo, da so manj vredni. S takimi pomisleki proč! Mnogo pa je tudi takih, ki so srečni, samo da delajo. Vprašajo se pa ne, ali je njih delo tudi pravično plačano. Zapomnimo si tudi, da smo mi delavci najpomembnejši činitelji tega sveta.

Današnja kapitalistična družba človeka-delavca podcenjuje in vidi v njem samo sredstvo, katerega po mili volji lahko izkorišča. Vse to se dogaja zaradi tega, ker je še toliko neorganiziranega delavstva. Ko bomo vsi spoznali in prišli do prepričanja, da je le organizirano delavstvo kos današnjemu kapitalističnemu sistemu, takrat bo prišla za vse delavstvo boljša doba. Dokler bo med nami še toliko nezavednega delavstva, ne moremo pričakovati izboljšanja.

Kot dokaz, da je organizacija res potrebna, naj navedemo nekaj primerov, kaj se z organizacijo doseže. Plačane nadure s 50% poviškom, bolniški teden, plačane orožne vaje itd. Morebiti bo marsikateri temu ugovarjal, češ saj vse to določa socialna zakonodaja. Res je, da zakon to določa, toda delavstvo mora te paragrafe samo uveljaviti. Poedinec tega ne zmore, le skupnim nastopom se te stvari lahko uveljavijo. Kje pa je lahko nastopati skupno? Samo v pravi strokov-

rali odpraviti, če hočemo biti kos te zavami, ki se nam stavijo vsak dan na pot. Delavec, ki ni organiziran, je le ovira organiziranemu delavcu.

Zahteva današnjega časa je, da neorganizirano delavstvo čim prej spozna, da je le v skupnosti delavska rešitev in tudi boljše bodočnost. Zahteva časa je tudi, da se vse delavstvo priključi tistim stariim borcem, ki se že desetletja borijo za pravice najbolj zatiranega človeka današnje dobe — delavca.

V zgodovini beremo, da je bil tisti, ki je bil preganjan, vedno na pravi poti. Tudi z jugoslovansko strokovno zvezo se v zadnjem času godi tako. To je znamenje, da je na pravi poti. Zato pozivamo vse neorganizirano delavstvo, naj pristopi k JSZ, pod okriljem katere se bomo ramo ob ramo borili za pravico, poštenje in boljše bodočnost. Borili se bomo tudi proti krivicam, ki jih je današnji svet poln. S tem bomo dosegli, da bo zaplapolal prapor bele barve z znakom križ-klado za boljše bodočnost delavstva.

Delavska PRAVICA
GLASILO
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ishaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 11-1. — Oglas, reklamacije in naročnine na upravo, Miklošičeva 11-1. Oglas po ceniku. — Telefon št. 494. Številka pošt. čekovnega računa 14.904.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: na 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jože v Ljubljani. Izdaja za konzorij »Delavske pravice«: Brodski 7amer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. s. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)